

קו לחינוך

הקו שלך למידע חינוכי

כל הזכויות שמורות ©
המודעות באחריות המפרסמים בלבד
דוא"ל: kav1@bezeqint.net
אתר קו לחינוך באינטרנט
www.kavnet.co.il

גיליון 426 ♦ יא' טבת תשס"ח-יח' טבת תשס"ח ♦ 27.12.2007-20.12.2007 ♦ משוגר למנויים בלבד
מו"ל ועורכת: סיגל בן-ארצי | עריכה: מיכל חביב | המערכת: זהבית 4 יבנה | טל. 03-6354484 | פקס. 050-6812066

ברשויות המקומיות; לא מחכים למשה"ח

מחלקות החינוך ברשויות נערכות לסייע לתיכונים "לעבור את השנה בשלום"

בתגבורים מיוחדים לתלמידים הזקוקים לכך. לדברי לב, קיימת עדיין אי בהירות רבה לגבי התרגום המעשי של פרטי ההסכם שנחתם עם ארגון המורים. עדיין לא יודעים, איך בדיוק המורים יחזירו את השעות החסרות ועוד.

לדבריה, עיריית תל אביב הגדירה השבוע רשימת נושאים שאותם תתקצב; בין היתר ינתנו שיעורי תגבור במקצועות הברורים לתלמידי "י"ב – בבתי"ס, ובשכונות שבהן אין תיכונים גם במרכזי הלמידה. העירייה גם תאפשר לכל מנהל להגיש בקשה לסיוע על פי צרכיו הספציפיים והמקצועות שבהם הוא זקוק לתגבור. מנהל בתל אביב יוכל להחליט אם הוא מעדיף לקבל תוספת שעות לכיתות שלמות או פיצול לכיתות קטנות, שבהן ניתן יהיה להשלים באינטנסיביות רבה יותר את חומר הלימוד החסר. כמו כן, תספק עיריית תל אביב מרתונים לקבוצות ממוקדות של תלמידים בעלי צרכים לימודיים מיוחדים. המרתונים יתקיימו בשעות אחר הצהריים ובימי שישי (שבהם לא פועלים התיכונים בתל אביב).

"עם הבגרות נתמודד. החשוב ביותר הוא שבני הנוער יחזרו מהר 'לתלם' – לתפקד כתלמידים", אומרת לב.

ראש מינהל החינוך בתל אביב מוסיפה, כי אם משה"ח יחליט להאריך את יום הלימודים בצורה גורפת, המשרד יצטרך גם לדאוג לתקצב את העלות האדמיניסטרטיבית הנוספת הכרוכה בכך.

עם סיום השביתה בבתי"ס העל יסודיים, החלה היערכות אינטנסיבית ברשויות המקומיות בכלל ובמחלקות החינוך בפרט. המטרה היא לספק במהירות פתרונות למנהלי התיכונים המבקשים "לסיים בשלום" את שנת הלימודים, שכמחצית ממנה כבר אבדה. "בכל בי"ס על יסודי למדו בחודשים האחרונים בהיקף שונה, ולכן כל בי"ס זקוק לטיפול שונה", אומר לקו לחינוך יו"ר איגוד מנהלי מחלקות החינוך ומנהל אגף החינוך בראש העין, אבי קמינסקי. לדבריו המטרה העירונית אמורה לכסות את הצרכים של בתי"ס בשעות נוספות של תגבור ומינהלה, ואם הלימודים יימשכו בשעות אחר הצהריים – גם באבטחה. "עבור התוספות האדמיניסטרטיביות בוודאי לא נקבל תקציבים משה"ח, ואני מעריך שגם לא עבור כל התגבורים. אנחנו פועלים ולא מחכים לתקציבים, שהמדינה תיתן בוודאי רק חלק מהם", מוסיף קמינסקי. לדבריו במחלקות החינוך יש הרגשה של לחץ, אך גם רצון לסייע ככל הניתן למנהלים, למורים ולתלמידים.

גם ראש מינהל החינוך בעיריית תל אביב, דפנה לב, מציינת את הדחיפות לחזור לשגרה מחד, אך גם להשלים את החסר מאידך. לדבריה מינהל החינוך צריך להתמודד בהצלחה "ביום שאחרי" עם מה שנשאר משנת הלימודים. בתל אביב מתקיימות ישיבות משותפות עם מנהלי בתי"ס וצוותי הניהול של אגף החינוך העל יסודי, שמטרתן היא לבדוק כיצד יכולה העירייה לסייע, למשל

ההישגים הנמוכים במגזר הערבי; "הכתובת הייתה על הקיר"

ממשה"ח נמסר לקו לחינוך, כי המשרד זיהה את הקשיים בשפה הערבית כמכשול מרכזי להצלחת התלמידים דוברי הערבית בלימודים, ולפיכך יפעל בראש ובראשונה בנושא השפה. עוד נמסר, כי בסוף החודש (דצמבר 2007) אמורה להסתיים כתיבת התוכנית החדשה לבתי"ס היסודיים דוברי הערבית. התוכנית תשים דגש על מיומנויות הקריאה והכתיבה בכיתות א'–ב', ותפורסם ביחד עם סטנדרטים לכל שכבת גיל. עוד נמסר, כי משה"ח מתכוון להשקיע בהטמעה רחבה של התוכנית; כבר במהלך שנת הלימודים הנוכחית תחל הכשרת המורים כדי שהתוכנית תוכנס לכיתות בראשית שנת תשס"ט. בנוסף נבנה מבדק קריאה וכתיבה לכיתות א', האמור לסייע למורים לאבחן תלמידים מתקשים. ממשה"ח נמסר, כי המבדק יועבר, לאחר פיילוט, לשימוש בכל בתי"ס הערביים. במקביל נערך משה"ח להטמעת המבדק ומכין מערך השתלמויות למדריכי השפה הערבית ולמורים. במשה"ח מוסיפים, כי השעות הפרטניות בבתי"ס הערבים שהצטרפו לרפורמה, ינוצלו כולן לתגבור השפה. כמו כן, יעודד משה"ח בשנה הבאה כניסת בתי"ס ערביים לרפורמה מעבר לשיעורם באוכלוסייה.

(המשך בעמ' 2)

ההישגים הנמוכים מאוד של התלמידים הערבים במבחני המיצ"ב ובמבחני פירלס ופיזה, מקיפים למעשה את כל חטיבות הגיל ואת כל מקצועות הליבה. המבחנים גם חשפו פערים עצומים, השקולים לרמה של שתי כיתות, בין הישגי התלמידים היהודים והערבים. כך, למשל, במבחני פיזה היה ממוצע הציונים של התלמידים הערבים נמוך משל התלמידים היהודים ב-70 נקודות ומעלה בשפה, מדעים ומתמטיקה כאחד.

הסבר המושמע בימים אלה על ידי ראשי מערכת החינוך, מייחס את האשמה העיקרית להישגים הירודים של התלמידים הערבים, לפער שבין הערבית המדוברת והספרותית. על פי הסבר זה, יש הבדל עצום בין שפת האם של התלמידים – הערבית המדוברת, ושפת הקריאה הנלמדת בבתי"ס – הערבית הספרותית. הערבית הספרותית מוגדרת למעשה כשפה זרה שנייה, שהתלמידים נדרשים להתמודד עמה בגיל רך. בדיקה של קו לחינוך העלתה, כי הסבר זה אינו חדש כלל, והושמע כבר כשפורסמו תוצאות מבחני פיזה הקודמים, ב-2002. מי שהציגה את הבעיה הייתה ד"ר אלינור חדר, האחראית למבחני פיזה במגזר הערבי באותה שנה. למרות זאת, רק עתה נערך משה"ח לתת מענה לבעיית השפה של התלמידים הערבים בתוכנית לימודים חדשה.

רשת עתיד זכתה במכרז משה"ח לטיפול בנוער מנותק

ובמסגרות חברתיות נורמטיביות. התוכנית תכלול השלמת השכלה פורמאלית במסלולי לימוד שונים, מימוש הפוטנציאל האישי, ופיתוח וחיזוק ערכים חינוכיים וחברתיים. תוכנית דומה הופעלה עד כה בידי החברה למתנ"סים. עתיד היא רשת ארצית המתמחה בניהול והפעלת בתי"ס ומכללות ללימודי מדעים וטכנולוגיה. הרשת מנהלת כיום 20 תיכונים, 8 מכללות ומוסדות נוער, שבהם לומדים כ-25 אלף תלמידים. הרשת פועלת בשיתוף פעולה עם משה"ח ומשרד התמ"ת. ברשת עתיד עובדים כ-1,500 מורים ומרצים. את התוכנית לטיפול בנוער מנותק תנהל חגית רימון, ששיינה עד כה כרכזת התיכונים של הרשת.

רשת "עתיד בתי"ס ומכללות למדעים וטכנולוגיה", זכתה השבוע במכרז משה"ח לטיפול בנוער מנותק ברחבי הארץ. הרשת תפעיל תוכנית לטיפול בבני נוער שאינם לומדים במסגרת חינוך, בני נוער המופיעים במצבת התלמידים אך אינם לומדים בפועל, ובני נוער שבית המשפט הורה להעבירם למסגרת שיקומית. מעתיד נמסר לקו לחינוך, כי מדובר בהיקף פעילות של כ-82 מליון ש"ח לשנה, עם אפשרות להארכה עד ארבע שנים. הרשת תתחיל להפעיל את התוכנית ב-2008. עוד נמסר, כי מטרת התוכנית הן; לאתר וללוות את בני הנוער המנותקים, ולקדם אותם תוך שילוב במסגרות חינוך פורמאליות

ההישגים הנמוכים במגזר הערבי; "הכתובת הייתה על הקיר"

(המשך מעמ' 1)

עוד נמסר, כי ההישגים נמוכים ופערים דומים בין מגזר דוברי העברית והערבית התקבלו גם במבחנים, שהשאלות בהן מבוססות על תוכנית הלימודים, כמו בחינת המיצ"ב ובחינת הפירלס. ממה"ח נמסר עוד, כי שרת החינוך, יולי תמיר, הקימה לאחרונה ארבע ועדות שיפעלו לגבש פתרונות לבעיית ההישגים הלימודיים הנמוכים של התלמידים הערבים. נושאי הוועדות הן; תכנים לימודיים, לקויות למידה, הישגים ותשתיות. בוועדות ישתתפו בכירים ממה"ח, נציגים מהאקדמיה ונציגי המגזר הערבי שנבחרו מטעם ועדת המעקב העליונה של הרשויות המקומיות הערביות. המלצות הוועדות יפורסמו בסוף חודש פברואר 2008.

תהייה נוספת העולה מתוצאות המבחנים, היא מדוע לא באה לידי ביטוי, בהישגי התלמידים הערבים במבחנים, ההשקעה ב-"תוכנית החומש" במגזר הערבי. לשם תזכורת, תוכנית החומש לקידום החינוך הערבי והבדואי הופעלה בשנים 2005-2000, והמשיכה במתכונת דומה גם בשנתיים האחרונות. במסגרת התוכנית הזרימה הממשלה לחינוך הערבי כ-250 מיליון ש"ח. תוכנית החומש הוכנה בהתאם להמלצות שלוש ועדות ממלכתיות, שבדקו את מצב החינוך הערבי והבדואי; ועדת בן פרץ, ועדת כץ וועדת גולדשטיין. האם בדק משה"ח את יעילותן של תוכניות התגבור ועקב אחר השימוש במשאבים נוספים שהוענקו במסגרת תוכנית החומש? בתשובה נמסר ממה"ח, כי ההקצאה והביצוע של המשאבים והתוכניות התוספתיות במגזר הערבי, מלווים במעקב ובקרה שוטפים. עוד נמסר, כי האפקטיביות של התוכניות נבחנת מידי שנה בהתאם לתוצאות מבחני המיצ"ב, שעל פיהן נקבעים היעדים והמטרות השנתיות.

נראה כי, התשובה לשאלה מדוע בכל זאת לא שופרו הישגי התלמידים הערבים בעקבות תוכנית החומש, נעוצה בתקציבה; כבר בתחילת התוכנית העריכה ועדת המעקב העליונה של ערביי ישראל, כי יישומן של המלצות הוועדות הממלכתיות מצריך השקעה של כ-1.5 מיליארד ש"ח לפחות - פי שישה יותר ממה שהוקצע בפועל.

במהלך מסיבת העיתונאים שבה הוכרזו תוצאות מבחני פיזה, אמר המפמ"ר לערבית, עבדאללה חטיב, כי במבחנים קיימת לדעתו הטיה תרבותית מכיוון שהטקסטים בהם נבחרו מהתרבות המערבית, הזרה לתלמידים הערבים. ממה"ח נמסר בתגובה, כי טענה כזו מחמיצה את העובדה שמחקר פיזה נערך במטרה לבחון את ההתאמה והכישורים של תלמידים בני 15 לחיים בעולם המודרני.

עת הדעת TIME TO KNOW

"עת הדעת" מפתחת סביבת למידה פורצת דרך בתחום החינוך המתקשב. התרחבנו. נותר לנו מספר מצומצם של תפקידי מפתח:

2 מומחים/ות להוראת המתמטיקה

- תואר שני לפחות בחינוך מתמטי או במתמטיקה
- ניסיון בהוראת המתמטיקה (רצוי בבית הספר היסודי)
- ניסיון בפיתוח חומרי למידה

2 מומחים/ות להוראת הלשון

- תואר שני בלשון / בלשנות / חינוך לשוני
- היכרות מעמיקה עם תחום הפדגוגיה הלשונית בבית הספר היסודי
- ניסיון בפיתוח חומרי למידה

ראש צוות להוראת הלשון

- תואר שלישי (או לקראת תואר) בלשון / בלשנות / חינוך לשוני
- היכרות מעמיקה עם תחום הפדגוגיה הלשונית בבית הספר היסודי
- יכולת ניהול

העבודה מאתגרת, יצירתית וקשה

לוענים לאתגר - נשמח לקבל קורות חיים לדוא"ל: jobs@timetoknow.org

דו"ח מרכז אדוה; מערכת החינוך הממלכתית מאוד לא שוויונית

לרמת ההשכלה של כלל האוכלוסייה ולא רק של חלקים ממנה. על פי דרך חישוב זו של הדו"ח, הופך שיעור הזכאות לבגרות, בערים שבהן אוכלוסיה חרדית גדולה, לנמוך במיוחד; בבני ברק 7%, בבית שמש 32% ובירושלים - 20% בלבד. הדו"ח גם קובע, כי 13% מבין הזכאים לבגרות ב-2006, מחזיקים בתעודת בגרות שאינה עומדת בדרישות הסף של המוסדות להשכלה גבוהה. נתונים נוספים מהדו"ח; רק כ-30% מתלמידי י"ב בשנת 1998 החלו בשמנת השנים שחלפו מסיים לימודיהם בלימודים אקדמיים; 19.7% באוניברסיטאות ו-10.4% נוספים במכללות האקדמיות. מבין מסיימי הנתיב העיוני החלו ללמוד במוסדות להשכלה גבוהה 38.7% מבוגרי י"ב בשנת 1998 ומבוגרי הנתיב המקצועי - 14.5% בלבד.

מרכז אדוה פרסם השבוע את הדו"ח "תמונת מצב חברתית - 2007". מחברי הדו"ח טוענים שמערכת החינוך הממלכתית בארץ מאוד לא שוויונית. לטענתם בחלק גדול מהיישובים, אין בתיה"ס מעניקים הכשרה המאפשרת לבוגריהם להגיע ללימודים אקדמיים. על פי הדו"ח, ב-2006 רק 45.9% מבוגרי התיכון, כולל הנבחנים במועדי החורף, השיגו תעודת בגרות. מדובר בירידה של כ-3.3% בשיעור הזכאות לעומת שנת 2004. בניגוד למשה"ח, המציג את שיעור הזכאים לבגרות מקרב בוגרי התיכון, מציג דו"ח מרכז אדוה את שיעור הזכאות מקרב כל קבוצת גיל 17 באותה שנה, כולל תלמידי מזרח ירושלים והתלמידים החרדים (שאינם מוצגים כלל בנתוני משה"ח). הנימוק של מחברי הדו"ח להצגת נתונים זו הוא, שממשלת ישראל נושאת באחריות

יום עיון; מה בין חקר המוח וחינוך?

שבה הילד נראה מבולבל כמעט תמיד. לדבריה מחקרים מצאו, כי ל-87% מהילדים ההיפראקטיביים יש לפחות תסמונת נוספת אחת. תסמונות כאלו הן; ליקויי למידה, "טיקים", דיכאון, הרטבה ועוד. החוקרת מדגישה, כי לפני שקובעים שהילד הוא היפראקטיבי, חייבים לשלול בעיות אחרות שבאות לעתים לידי ביטוי בהתנהגות דומה, למשל בעיות פסיכולוגיות, בעיות בבלוטת התריס ואפילו הפרעות שינה. מחסור חמור בשעות שינה, שממנו סובלים לעתים קרובות בני נוער, גורם להתנהגות הדומה מאוד לזו של ילדים היפראקטיביים. לדברי שלו, לא כל הילדים ההיפראקטיביים בכלל מאובחנים. כאשר ילד כזה לומד בכיתה קטנה וסובלנית שבה 17 ילדים, ויש לו משפחה חמה, הוא עשוי להסתדר גם בלי טיפול. למרות זאת, לדעתה הדרך היעילה ביותר לטיפול בהפרעת הקשב היא תרופתית, באמצעות ריטלין או תרופות דומות. לטענתה הטיפול התרופותי מונע מהילד סבל מיותר ומעניק לו איכות חיים, ולכן יש להתחיל בטיפול מייד כשמאובחנת הבעיה ולא לנסות למצות קודם לכן פתרונות אחרים. נושא נוסף שהוצג ביום העיון היה תענועי האינטואיציה והשפעתם על לימודי מדעים ומתמטיקה. הנושא הוצג על ידי ד"ר ראובן בבאי מהחוג להוראת המדעים באוניברסיטת תל אביב. בבאי הדגים בדבריו מעין מנגנון אינטואיטיבי הטבוע במוחנו. המנגנון האינטואיטיבי מסייע למקוריות ויצירתיות בלמידה מחד, אך עלול, מאידך, גם להכשיל תלמיד במדעים מדויקים ומתמטיקה, ולהוביל אותו לתשובה לא מבוססת ושגויה. לדברי החוקר, המנגנון האינטואיטיבי פעיל במיוחד אצל תלמידים אינטליגנטים מאוד.

במשך שנים רבות התקדמו מדע המוח והחינוך במסלולים בלתי תלויים, ורק לאחרונה נעשו מספר ניסיונות ליצור קשר בין שני התחומים. המדען הראשי של משה"ח, סידני שטראוס, הקים אשתקד צוות חשיבה המורכב מאנשי מדע העצב, הפסיכולוגיה והחינוך. מטרת הצוות היא לנסות להבין מהם הצמתים בהם מדע העצב, המדעים הקוגניטיביים והחינוך עשויים להיפגש, והיכן קשרים בין תחומים אלה יכולים להיות בעלי ערך. במסגרת עבודת הצוות, ערך השבוע מכון מופ"ת יום עיון בנושא "בין מוח לחינוך - מדע העצב, קוגניציה וחינוך". יום העיון התקיים בתמיכתו של המדען הראשי של משה"ח. ביום העיון ערכו חברי צוות החוקרים היכרות לאנשי החינוך עם נושאים, כמו "מבנה המוח", "תכונות הקשורות ללמידה של חלקי המוח", "שיטות שונות למחקר ומדידה של פעילות המוח", "היכרות עם הגורמים הניורולוגיים ללקויות למידה", "הפרעות קשב וריכוז" ועוד. מנהלת היחידה לניורולוגיה של הילד במרכז הרפואי שערי צדק, פרופ' רות שלו, הסבירה בהרצאתה את תופעת תסמונת הפרעת קשב וריכוז, המכונה גם "היפראקטיביות". לדבריה מדובר בהפרעה שכיחה ביותר, שבה לוקים בין 5% ל-12% מהילדים הבריאים. החוקרת הדגישה, כי הילדים ההיפראקטיביים הם נורמאלים לכל דבר. לא מדובר בפגם מוחי, אלא בעיכוב התנהגותי שהחוקרים סבורים כיום שמקורו הוא במחסור של חומר כימי המקשר בין תאי המוח, הנקרא דופמין. שלו ציינה סימנים התנהגותיים המעידים על כך שלילד עלולה להיות הפרעת קשב וריכוז והם; אימפולסיביות - הילד פועל לפני שהוא חושב; פעילות יתר מוטורית, המתבטאת במקרים הקיצוניים בכך שהילד נמצא בתנועה מתמדת; חוסר ריכוז שעלול להגיע לרמה

התלמיד במשה"ח, טובה בן ארי, ומינהל חברה ונוער. בכנס בניו יורק השתתפו התלמידים בפורום ובו 93 בני נוער מכל העולם, שייצגו את מדינותיהם ואת הילדים בעולם כולו. בפורום התחלקו התלמידים לוועדות שעסקו במגוון נושאים ובהם; חינוך, מצבי חירום, בעיית האיידס בעולם ועוד. לצד בני הנוער השתתפו בכנס גם נציגי הממשלות ונציגי ארגונים שונים המעצבים את המדיניות העולמית. התלמידים הישראלים נאמו מעל בימת האסיפה הכללית של האו"ם, והשתתפו בדיונים.

התלמידים שי ומאיה בחברת שגריר ישראל באו"ם, דני גילרמן.

■ מנתניה וכפר סבא לכנס האו"ם בניו יורק - שני תלמידים ממחוז מרכז, שי זבדי מתיכון אורט שפירא בכפר סבא, ומאיה פלומבוים מתיכון שרת בנתניה, ייצגו בשבוע שעבר את ישראל בכנס שערכו יוניס"ף והאו"ם בניו יורק. נושא הכנס היה "מצבם של הילדים בעולם וזכויות הילדים". התלמידים לומדים בשיעורי האנגלית תוכנית לימודים מחוזית, שבה משתתפים 15 בתי"ס על יסודיים. נושאי התוכנית הם זכויות הילדים וזכויות התלמידים במערכת החינוך. התוכנית פותחה על ידי המפקחת על זכויות

■ תוכניות בית ספריות ישולבו ב"אופק פדגוגי" – המזכירות הפדגוגית פונה בימים אלה למנהלים ולמורים בבקשה להעביר אליה מידע על תוכניות לימודים ושיטות לימוד בתחום החינוך לחשיבה, שפותחו בבתי"ס ומיושמים בהם. החומרים נועדו לסייע בפיתוח תוכנית אופק פדגוגי, שיזמה אשתקד יו"ר המזכירות הפדגוגית, פרופ' ענת זוהר.

החומרים שיועברו ישמשו למספר מטרות; קבלת תמונת מצב על הנעשה בתחום החינוך לחשיבה בבתי"ס, איתור מספר תוכניות המבטאות את עקרונות החינוך לחשיבה באופן מיטבי והטמעתן בבתי"ס נוספים, איתור מספר גדול יותר של תוכניות בעלות פוטנציאל לקידום החשיבה וסיוע והעברת משאבים לפיתוחן. המועד האחרון למשלוח התוכניות הוא 3.1.2008. באתר המזכירות הפדגוגית ניתן להוריד טפסים לדיווח על התוכניות.

■ הנחיות לתוכניות לימודים לשנת ה-60 – מנהל מחוז חיפה, אהרון זבידה, פנה למנהלי בתי"ס במחוז במכתב, ובו הנחיות לפיתוח תוכניות בית ספריות לציון 60 שנה למדינה. מנהל המחוז מציע, כי במסגרת התוכניות תיערך לתלמידים היכרות עם הישגי המדינה ב-60 שנות קיומה, והתלמידים יאתרו את היעדים והאתגרים של המדינה לעתיד.

מנהל מחוז חיפה גם מבקש מכל מנהל ב"ס במחוז להקים צוות היגוי בית ספרי – "מועצת השישים" – שיפתח ויישם תוכנית בית ספרית לשנת ה-60. התוכנית גם תכלול למידה, שיח ופעילות, ותהיה מעוגנת בחזון המוסדי. על פי המכתב התוכנית יופעלו בדרכים שונות; כתוכניות לימודים שוטפות או תוכניות חינוכיות בין-תחומיות המשלבות אירועים, מפעלים, טקסים, תחרויות וחידונים, תערוכות, אירועי שיא מחוזיים ועוד.

■ יום הלימודים ייפתח בהתעמלות – מנח"י החלה השנה בתוכנית חדשה לבריאות וספורט ששמה של"ב – שילוב לימודי בריאות. במסגרת התוכנית יחלו תלמידי בתי"ס את יום הלימודים בהתעמלות קצרה, הנקראת "בוקר של כושר". התוכנית כבר מופעלת בבתי"ס מרכזי איש שלום בפסגת זאב ועתידה להתרחב לבתי"ס נוספים. במסגרת התוכנית משתתפים תלמידי ביה"ס בסדנאות יוגה, דמיון מודרך והרפיה, בשיעורי תזונה נכונה ובהפסקות – בפעילויות חינוך הגופני. התלמידים גם מכינים

עבודות בנושא הבריאות המוצגות בביה"ס, ומטפחים את סביבת ביה"ס וחזותו.

■ הצלחה לתוכנית "עיר ללא אלימות" – בארבע השנים שחלפו מאז הופעלה באילת תוכנית "עיר ללא אלימות", חלה ירידה של כ-38% באלימות בני הנוער בעיר, כך עולה מנתונים שהועברו החודש לעירייה על ידי משטרת ישראל. על פי הנתונים, חלה בארבע השנים האחרונות גם ירידה של 46% באלימות במוסדות החינוך באילת. תוכנית עיר ללא אלימות, שהופעלה ב-2004, משלבת מספר תוכניות התערבות ובהן: תוכנית הרא"ל למיטביות ומוגנות במוסדות החינוך; תוכנית אילנות בגני הילדים, הפועלת ליצירת גבולות להתנהגות לא רצויה. התוכנית משתפת את ההורים, המשמשים כסוכני שינוי; תוכנית "דרך הספורט" שבה משתתפים בני נוער עם בעיות התנהגות ועוד. מעיריית אילת נמסר, כי בשבועות הקרובים יופעלו בבתי"ס ביישוב מספר תוכניות חדשות למניעת אלימות ויורחבו תוכניות קיימות. כך, למשל, תורחב תוכנית אילנות לבתי"ס היסודיים. אחת התוכניות החדשות, "מוגנות", פועלת לארגון מחדש של המשמעת וההתנהגות במוסדות החינוך באמצעות יצירת מערכת מוסכמת של חוקים, נהלים, שגרות יומיות, סנקציות, דרכי אכיפה ומנגנוני דיווח, פיקוח ובקרה. התוכנית תופעל בכל בתי"ס באילת שבהם לא פועלת תוכנית הרא"ל. תוכנית נוספת היא "מילים". התוכנית פועלת ליצירת אלטרנטיבה להתנהגויות אלימות ולשימוש בכוח, על ידי העצמתם האישית של התלמידים והקנייה של מיומנויות לניהול קונפליקטים. התוכנית תופעל בבתי"ס יסודיים ותיכונים. כמו כן תופעל במספר בתי"ס יסודיים בעיר תוכנית לשיפור ההתנהגות באמצעות טיפול בבעלי חיים. בנוסף יוכשרו צוותי חינוך בבתי"ס בעיר להעביר בכיתות ערכות להגברת מודעות הילדים לתופעות של הטרדות מיניות. הערכות יכשירו את הילדים לזהות הטרדות, ויעניקו להם כלים כיצד להגיב כשהם נחשפים להן. התוכנית תחל לפעול בינואר 2008 בגני ילדים ובכיתות ה'-ו'. בכיתות ה'-ו' ובחטיבות הביניים באילת תופעל תוכנית בשם "חוק ומשפט", שתדגיש את חשיבות הציות לחוקי המדינה ולחוקים בכלל. התוכנית מבוססת על משפטים מבוימים. מטרת התוכנית היא למנוע אלימות ולטפח את תרבות הדיבור של התלמידים.

מחשבים בחינוך

■ אתר שיתופי ישראלי זכה בפרס האיחוד האירופי – אתר אינטרנט של חטיבת הביניים רוגוזין א' בקריית אתא, זכה החודש באחד המקומות הראשונים בתחרות הבינלאומית – "למידה מרחוק 2007" – של ארגון "רשתות בתי"ס" האירופאי. האתר, ששמו הוא "המצאות ותגליות במאה ה-19", זכה בפרס בסך 2,000 אירו על קידום למידה שיתופית. את הפרס העניקה חברת הלוחות החכמים Promethean. מנימוקי הפרס עולה, כי באתר השינופי (בסביבת wiki) יוצרים התלמידים ביחד את מאגר הידע, תוך גילוי אחריות לתכנים ומעורבות. את הפרויקט, שהתקיים בשנת תשס"ז, יזמו וניהלו המורות אריאלה לונברג וחיה סוזן. באתר התחרות ניתן לראות את עבודות החקר שערכו התלמידים בקבוצות. העבודות עוסקות בממצאים, כמו לואי פסטר ממציא תהליך הפסטור, האחים רייט יוצרי המטוס הראשון, תומס אדיסון ממציא נורת החשמל ועוד. כמו כן, ניתן לקרוא באתר את יומני העבודה של התלמידים, שבהם הם מתארים את חוויותיהם מהעבודה בסביבת ויקי. בתחרות, המתקיימת זו השנה השביעית, השתתפו השנה 561 פרויקטים מקוונים מכ-30 מדינות. בתחרות תומכות מדינות האיחוד האירופאי וחברות תוכנה וחומרה

בינלאומיות רבות ובהן; אינטל, אדובי, סמרט ואפל. כתובת אתר רוגוזין; <http://www.edu-wiki.net/rogozina>

■ מכללת בית ברל תקיים מפגש פדגוגי מקוון – מכללת בית ברל תקיים ב-2.1.2008, בשעות הערב, מפגש מקוון בנושא מודל ליצירת שותפות בין המוסדות להכשרת מורים והשדה. את המפגש תנחה ראש התוכנית לתואר שני בהערכה ותכנון לימודים, פרופ' תמר אריאב. במפגש יידונו סוגיות בהדרכה פדגוגית והמגמות הבולטות בתחום "בתי"ס להתפתחות מקצועית" – PDS (Development School Professional).

במפגש יענו לשאלות; מרכזת יחידת היעץ בבית ברל, ד"ר רימונה כהן, מרכזת המסלול לחינוך מיוחד, אורית גילור, מרכזת תחום ההדרכה הפדגוגית במסלול להוראת אנגלית, אורלי חיים, מרכזת המסלול לחינוך בגיל הרך, לאה אופיר, מדריכה פדגוגית במסלול לחינוך יסודי בבית ברל, ד"ר רבקה פנייבסקי, ומדריכה פדגוגית במסלול העל יסודי, אילנה דרוך.

ניתן להירשם למפגש המקוון באתר: <http://www.mofet.macam.ac.il/ole/?pId=3>

האחרונות לא חל שום שינוי בעובדה, שלילד מבית מבוסס יש יתרון רב במערכת החינוך הבריטית על פני ילד עני. המחקר בחן הישגי ילדים שנולדו בשנת 2000 למשפחות מבוססות ולמשפחות עניות.

המחקר עקב במיוחד אחר ילדים שנולדו למשפחות בעלות הכנסה נמוכה מאוד, ודורגו בגיל 3 בראש קבוצת הגיל מבחינת רמתם השכלית והישגיהם. התברר כי שנתיים מאוחר יותר, בגיל 5, כבר חלה נסיגה בהישגיהם של הילדים ממשפחות מצוקה. בגיל 7 כבר היו הישגי התלמידים העניים נמוכים יותר מהישגיהם של ילדים ממשפחות מבוססות, שרמתם בגיל 3 הייתה נמוכה במיוחד. המחקר גם מצא, כי 44% מהצעירים ממשפחות השייכות לחמישון הגבוה בבריטניה הם בעלי תואר אקדמי, לעומת כ-10% בלבד מהצעירים ממשפחות השייכות לחמישון התחתון. כתובת העיתון; <http://education.guardian.co.uk>

■ **בארה"ב; שכר המורים נשחק** – העלייה בשכר המורים בבתי"ס הציבוריים בארה"ב ממשיכה לפגור אחר האינפלציה, כך טוען ארגון המורים הגדול בארה"ב (National Education Association) NEA. בדיוק שערך הארגון נמצא, כי אשתקד לא זכו המורים לפיצוי מלא על השחיקה בשכרם באף אחת מהמדינות בארצות הברית, למרות שנים של תביעות משפטיות בנושא ורפורמות חינוכיות. על פי בדיקת הארגון, חלה בשנת 2006 עלייה ממוצעת של 2.9% בשכר המורים בבתי"ס הציבוריים. לעומת זאת האינפלציה באותה תקופה הייתה 3.9%.

"לשכר הנמוך של המורה יש מחיר גובה", טוען נשיא NEA רג וויור, "כיצד נוכל לצפות שהמחנכים יהיו ממוקדים בכיתות ומחויבים למקצוע ההוראה כאשר הם מלאי חשש שאינם יכולים לפרנס את משפחותיהם?". לדבריו מפסידה מידי שנה מערכת החינוך הציבורית האמריקנית מורים מעולים שעוזבים אותה בשל קשיי פרנסה. מי שמשלם, לטענתו, את מחיר התופעה הזו הם התלמידים. על פי הדו"ח, השכר הממוצע של מורה בבי"ס ציבורי אמריקני הוא כ-49 אלף דולר לשנה. יש לציין, כי ממוצע זה מבטא שונות רבה בין המדינות בארה"ב; בקליפורניה, למשל, מרוויח מורה בבי"ס ציבורי כמעט 60 אלף דולר לשנה. לעומת זאת בדרום דקוטה – כ-35 אלף דולר בלבד.

כתובת האתר; <http://www.nea.org/index.html>

■ **בארה"ב; מתקשים לעכל את הכישלון בפיזה** – הישגי תלמידי ארה"ב במבחני פיזה האחרונים לא היו משביעי רצון בלשון המעטה. בשני המבחנים שבהם השתתפה ארה"ב ב-2006 – במדעים ובמתמטיקה – היו הישגי התלמידים האמריקנים נמוכים מתחת לממוצע המדינות המפותחות (ה-OECD) בכ-50 נקודות, והם דורגו במקומות ה-29 וה-35. כתבה בשם "צריך לעשות משהו ועכשיו", המופיעה במגזין הדיגיטלי eSchool News, טוענת שהמדינה חייבת לדאוג לשיפור הישגי התלמידים במתמטיקה ומדעים, כדי שבעתיד יוכלו להתחרות בהצלחה בכלכלה הגלובלית. על פי הכתבה, לא השתנה אומנם הניקוד של התלמידים האמריקנים במבחני פיזה 2006 לעומת מבחני 2003, אבל התלמידים במדינות רבות, למשל אסטוניה ופולין, השתפרו מאוד בשנים אלו ו"עקפו" אותם בהישגיהם. עתה מנסים האמריקנים, כמו גם הישראלים, לפענח את סוד ההצלחה של תלמידי פינלנד המדורגים במקומות הראשונים במבחנים. הכתבה מצטטת אחד מהאחראים לתחום החינוך בארגון ה-OECD, המסביר את הצלחתה של פינלנד במבחנים. לדבריו במדינה זו יש רק פערים מינימאליים בין בי"ס ובי"ס. ההורים הפינים אינם צריכים לדאוג לאיזה בי"ס לשלוח את ילדיהם – הם יודעים שרמת ההוראה והחינוך בכל בי"ס זהה. לעומת זאת, ארה"ב מאופיינת, שוב כמו ישראל, בפערים מהגבוהים ביותר בעולם המערבי בין הישגי תלמידים חלשים וחזקים. רפורמת NCLB (No Child Left Behind), שחוקק הנשיא בוש לפני למעלה מחמש שנים, הייתה אמורה לפתור בדיוק את הבעיה הזו. על פי הכתבה, הרפורמה אמנם הצליחה להנהיג סטנדרטים במערכת החינוך האמריקנית ולכפות על כל בי"ס אחריות להישגי תלמידי, אך לא להעלות את ההישגים. מבקרי הרפורמה טוענים, כי לא הוקצו משאבים מספיקים לאנשי החינוך כדי לממש את מטרותיה. כתובת העיתון; <http://www.eschoolnews.com>

■ **בבריטניה; המעמד החברתי עדיין קובע** – הישגי תלמידים מבריקים מבתיים עניים נמוכים מהישגי תלמידים חסרי כישרים מבתיים עשירים, כך מצא מחקר בריטי חדש. פרטים על המחקר מופיעים בכתבה, שהתפרסמה בשבוע שעבר בעיתון הגרדיין הבריטי. על פי המחקר, המעמד החברתי של ההורים הוא עדיין המשתנה המנבא בצורה הטובה ביותר אם יצליח או יכשל התלמיד בלימודים, את הסיכוי שירכוש בעתיד תואר אקדמי ואפילו את התנהגותו. הכתבה טוענת, כי המחקר מוכיח שב-30 השנים

יזמות חינוכיות

■ **התלמידים חנכו עם השר אתר חירייה** – בערב החנוכה חנך השר להגנת הסביבה, גדעון עזרא, את אתר המבקרים בחירייה. בביקורו באתר הצטרף השר לסיור שערכו במקום תלמידי ביה"ס הירוק רביבים בחולון. התלמידים נבחרו לייצג את ביה"ס הירוקים במחוז תל אביב.

בהמשך האירוע התקיים פאנל בהשתתפות תלמידי ההנהגה הסביבתית של ביה"ס והשר. התלמידים שאלו את עזרא שאלות על האנטנות הסלולאריות, זיהום האוויר, הפחתת הפסולת והפרדתה, חוקים שייזם למען הסביבה ועוד. השר להגנת הסביבה ציין את האכפתיות שמגלים תלמידי ביה"ס בנושאים הסביבתיים השונים.

בתום האירוע התקיים טקס התקנת מזוזה באתר והדלקת נרות חנוכה והשר הזמין לבקר בביה"ס.

רביבים הוא ביה"ס הירוק היחיד בעיר חולון. התלמידים עוסקים בביה"ס בנושא הקיימות – שימוש מושכל במשאבים ובטכנולוגיה במטרה לשמור על הסביבה למען הדורות הבאים. בין היתר קיים

בביה"ס מתקן האוסף את מי מהמזגנים ומפנה אותם להשקיית גינה אקולוגית. כמו כן, מוצב בביה"ס שעון אקולוגי ענק שבו מצוין בכל חודש נושא הקשור לשמירת כדור הארץ, המשולב בתוכנית הלימודים ובפעילות התלמידים למען ביה"ס והקהילה.

■ **משחזרים בביה"ס את כ"ט בנובמבר**

– ביה"ס הממלכתי-דתי תחכמוני בבת ים בחר לציין את יום הכרזת המדינה, כ"ט בנובמבר, באירוע חווייתי. במסגרת האירוע שוחזרה ההצבעה הגורלית שבה החליטה עצרת האומות המאוחדות על סיום המנדט הבריטי. בבוקר האירוע הגיעו לביה"ס המורים, התלמידים וההורים בלוש אופייני לאופנת התקופה בארץ ישראל – מטפחות וכובעי גרב. כמו כן הושמעו במערכת הכריזה של ביה"ס שירים מתקופת קום המדינה. בחלק המרכזי של היום התכנסו משתתפי האירוע והאזינו ביחד להקלטה המקורית של הצבעת עצרת האומות המאוחדות. כל הצבעה חיובית לוותר בקריאות שמחה. בתום ההצבעה נערכו ריקודי מעגלים שבהם הונפו דגלי המדינה.

תלמידי רביבים עם השר עזרא באתר חירייה.

לכך יורחב פרויקט "פסיפס ירושלמי", שבמסגרתו מסיירים תלמידים באתרים בעלי חשיבות היסטורית וחברתית בעיר.

מחוז מרכז

ישובצו - ארבע התלמידות העולות מאתיופיה, שהופרדו משאר התלמידות בביה"ס הדתי הפרטי למרחב, ישובצו בבתי"ס ממלכתיים-דתיים על פי בחירת הוריהן. על כך הודיע ראש עיריית פתח תקוה, יצחק אוחיון, בישיבה בנושא שערכה בשבוע שעבר ועדת החינוך של הכנסת. אוחיון הוסיף: "בימים האחרונים נעשה עוול לפתח תקווה, שבה 1,140 תלמידים יוצאי אתיופיה, ש-80% מהם משולבים בחינוך הממלכתי-דתי והשאר בחינוך הממלכתי".

מחוז תל אביב

לא לאלימות - מאות בני נוער מהרצליה השתתפו בשבוע שעבר באירוע בשם "לא לאלימות", שהתקיים במועדון הנוער "הכוכב השמיני". את האירוע יזמו מספר בני נוער מהעיר ולהפקתו סייעה יו"ר ועדת החינוך בעירייה, טובה רפאל. היוזמה לערב נולדה בעקבות רצח הנער תושב הרצליה, רז חגיג', לפני למעלה מחודש, שהוביל את בני הנוער להחליט לעשות מעשה לעצירת האלימות. באירוע השתתפה ראש עיריית הרצליה, יעל גרמן, שפנתה אל בני הנוער בקריאה לקחת אחריות ולפעול למען חברה טובה יותר. כמו כן הציגו באירוע קטעים דרמטיים תלמידים, שהשתתפו בסדנת תיאטרון בנושא "לא לאלימות" בתיאטרון הכרכרה. בערב גם הוצגה מצגת לזכרו של רז חגיג', ואימו קראה מעל הבימה לבני הנוער לפתור בעיות בדרכים לא אלימות. לאחר מכן שרו נערות שירי זיכרון, וידידה של הנער הקריאה שיר שכתבה לזכרו.

פרחים למורים - תלמידי ביה"ס התיכונים ברמת גן חילקו ביום חמישי שעבר בבוקר פרחים למורים שחזרו לבתיה"ס עם תום השביתה. את חלוקת הפרחים יזם ראש העיר, צבי בר. מעיריית רמת גן נמסר, כי יום הלימודים הראשון לאחר השביתה נפתח בכל ביה"ס העל יסודיים בשני שיעורי חינוך, שבהם שוחחו המחנכים עם התלמידים על זכות השביתה בחברה דמוקרטית, מעורבות חברתית והכרעה שיפוטית בין זכויות מנוגדות.

דפי חינוך

המדריך המקוון למערכת החינוך באתר קו לחינוך www.kavnet.co.il

חוזר מיוחד - בתום שביתת המורים בשבוע שעבר, שיגרה מנהלת המחוז, אורנה שמחון, חוזר מיוחד למנהלי ביה"ס העל יסודיים בצפון. בין היתר מורה החוזר למנהלים לערוך במהירות מיפוי כולל של הנוכחות בביה"ס ובעקבותיו רישום שמות של תלמידים שלא חזרו ללימודים ומורים שלא שבו לעבודה סדירה. כמו כן מורה החוזר למנהלים לשנות את תוכנית העבודה השנתית בשל אילוצי הזמן, ולקבוע סדר קדימויות חדש לטיולים ופעילות חברתית.

מנהלת המחוז מציינת בחוזר, כי חשוב שכל מנהל יעדכן את ההורים באגרת, שבה יפורטו; הפתרונות שגיבש ביה"ס להשלמת הפערים הלימודיים שנוצרו בגלל השביתה, וההיערכות למבחני המתכונת ולבחינות הבגרות. מנהלת המחוז גם מעריכה בחוזר, כי בבתי"ס שבהם עובדים מורים משני ארגוני המורים, יהיו מתחים וחילוקי דעות בנושא השביתה ותוצאותיה. מסיבה זו מבקשת שמחון מהמנהלים לקיים שיח בנושא בתוך חדר המורים, בסיוע היועצים והפסיכולוגים של ביה"ס. לדבריה הנהלת המחוז אף היא תירתם, אם תידרש לכך, לגשר על פני מחלוקות שיווצרו בבתי"ס.

ועידת הגליל - שרת החינוך, יולי תמיר, השתתפה בשבוע שעבר ב"ועידת-הגליל", שהתקיימה בנצרת עילית. תמיר פתחה את מושב הוועידה שעסק בקידום מדעים ומחקר כמנוע מוביל לפיתוח הגליל. לדברי שרת החינוך, להחלטת המועצה להשכלה גבוהה על הקמת ביה"ס לרפואה ומכון מחקר באזור צפת-ראש פינה, תהיה השפעה רבה על הגליל כולו. שרת החינוך גם הבטיחה למנהלת מחוז צפון, כי משה"ח יסייע למחוז בכל עזרה שתידרש לאחר סיום השביתה.

יצירה והתמודדות - מחקר לתואר דוקטור שערכה החוקרת מירה קפלינסקי, מצא כי תלמידים מקריית שמונה שעסקו ביצירה, הצליחו להתגבר בהצלחה על טראומת ירי הטילים במהלך מלחמת לבנון השנייה. על תוצאות המחקר דיווח מנהל מרכז "משאבים" לפיתוח משאבי התמודדות במכללת תל חי, פרופ' מולי להד, בכנס מפקחים מחוזי שהתקיים החודש. הכנס נערך לציון פתיחת תערוכת ציורים שיצרו תלמידי חטיבת הביניים דנציגר בקריית שמונה. הציורים, שציירו כשלושה חודשים ויותר לאחר תום המלחמה, מבטאים תחושות וחוויות של התלמידים במהלכה. התערוכה, ששמה הוא "חיים על הגבול - חלומות של שלום ותקווה", מוצגת בלשכת המחוז בנצרת עילית.

תסייע - עיריית חיפה הודיעה בשבוע שעבר, כי תסייע לתלמידי התיכונים העירוניים להשלים את חומר הלימוד שהפסידו בתקופת השביתה, באמצעות קורסי תגבור ומרתונים לימודיים. מהעירייה נמסר, כי תוכניות הלימודים לפעילויות אלו ייבנו בשיתוף עם כל מנהל ביה"ס בנפרד ויותאמו לצרכיו. עוד נמסר, כי התוכניות יורכבו משני מסלולים עיקריים; קורס בן ארבעה חודשים, שיקיף את כל תוכנית הלימודים לבחינת הבגרות במקצוע מסוים ויתקיים חמש פעמים בשבוע, ומרתונים לימודיים לפני בחינות הבגרות. הלימודים יתקיימו בשעות אחר הצהריים והערב במימון מלא של עיריית חיפה. עוד נמסר, כי העירייה תספק לתלמידים שישתתפו בתוכניות ארוחות חמות, במחיר סמלי של 5 ש"ח האחת.

אולם קולנוע - בביה"ס הממלכתי-קהילתי לתקשורת, מפלסים, בקריית ים, יתקיים ב-6.1.08 טקס חנוכת אולם קולנוע חדש. מהמחוז נמסר, כי ביה"ס, שנפגע אשתקד קשות במלחמה, עבר בשנה האחרונה תהליך שדרוג פיזי ופדגוגי. עוד נמסר, כי באולם הקולנוע הבית ספרי 120 מקומות ישיבה ומסך קיר גדול. כיסאות הקולנוע נתרמו על ידי חברת פורום פילם-תיאטראות ישראל. לימודי הקולנוע משולבים השנה בתוכנית הלימודים בביה"ס. התלמידים מתמודדים באמצעות הסרטים עם שאלות ערכיות במגוון נושאים, כמו חברות, שיתוף פעולה וקבלת השונה. המורות בביה"ס השתתפו בהשתלמות בנושא הוראה-למידה משולבת קולנוע. חנוכת האולם תפתח בבי"ס מפלסים את חודש הקולנוע. במהלך החודש יוזמנו ילדי הגנים בקריית ים לאולם ל"בוקר סרט", תלמידי ביה"ס והוריהם - לסרט במסגרת "מועדון הסרט הטוב", וצוותי החינוך של קריית ים ישתתפו בהרצאה משולבת קולנוע בשם "למורים באהבה".

מנח"י

תקציב - עיריית ירושלים פרסמה בשבוע שעבר את עיקרי תקציבה לשנת 2008. על פי הפרסום יתווסף לתקציב מנח"י ב-2008 סכום של כ-12 מיליון ש"ח - עלייה של כ-6.6% לעומת 2007. במסגרת התקציב מתכננת העירייה לבנות בשנה הקרובה במזרח ירושלים 100 כיתות לימוד חדשות, בעלות של כ-66 מיליון ש"ח. כמו כן יוענקו תקציבים לפרויקטים חינוכיים עירוניים ובהם תוכניות לתלמידים מצטיינים. בנוסף